

Mother Tongue Acquisition According to Jean-Jacques Rousseau

Teymur EROL, Muş Alparslan University, ORCID ID: 0000-0003-1738-0858

Abstract

The aim of this study is to identify the thoughts of Rousseau about mother tongue acquisition in Emile. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. The data source of the study is Jean-Jacques Rousseau's Emile. The study data were analyzed by content analysis method. Based on the findings collected from the work in question, the following conclusions were reached: Rousseau took the laws of nature as a basis in child development. Assuming that languages emerged with people's need for communication, Rousseau defined the emphatic, vibratory and natural language that babies use before speaking as the common language of humanity. He adopted the principles from close to far, from simple to difficult, from concrete to abstract in language education, and argued that language acquisition should be based on experience as a pedagogical principle. Stated that a child cannot learn more than one language and that the only language that needs to be learned is the mother tongue. He started the development of listening skills with birth. Emphasized that both listening and speaking processes are shaped by the influence of the family and close environment, especially the mother and father, and that children acquire their mother tongue by imitating the sounds and words they hear from their surroundings. Believing that they blunt children's creative skills, he found reading and writing education unnecessary. He defined reading and writing as skills that the child can learn with his own effort.

Keywords: Mother tongue acquisition, language development, language skills, Jean-Jacques Rousseau, Emile

Inonu University
Journal of the Faculty of
Education
Vol 24, No 2, 2023
pp. 1467-1489
DOI
10.17679/inuefd.1242585

Article Type
Research Article

Received
26.01.2023

Accepted
10.09.2023

Suggested Citation

Erol, T. (2023). Mother tongue acquisition according to Jean-Jacques Rousseau, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 24(2), 1467-1489. DOI: 10.17679/inuefd.1242585

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Rousseau reveals his pedagogical principles in *Emile*, which is his greatest legacy in terms of educational philosophy (Delaney, 2009). In the work in question, it gives detailed information about how children acquire basic language skills within the scope of mother tongue. However, he details his thoughts on the origin, learning and teaching of languages both in *Emile* and in his other works (Rousseau, 2017). He reveals the emergence of language with a determinist approach (Dobel, 1986). Many studies have been conducted on Rousseau's thoughts reflected in his wide range of works (Atagül, 2018; Allan, 1937; Bakır, 2007; Burkaz, 2014; Cook, 1975; Durğun, 2020; Darling, 1986; Genç, 2015; İnce, 2014; Kabasakal Bademchi, 2016, 2017; Koops, 2012; Oelkers, 2002; Peckover, 2012; Senemoğlu, 2017; Shuffelton, 2017; Tüfenkçi & Çetin, 2017; Tütüncü, 2013; Wiborg, 2000). In this study, Rousseau's views on mother tongue acquisition were examined based on *Emile*.

Purpose

In this study, it is aimed to determine and interpret Rousseau's thoughts on mother tongue acquisition and foreign language teaching accordingly. Therefore, answers to the following questions were sought. In Rousseau's *Emile*; 1. What are his views on the acquisition of listening skill? 2. What are his views on the acquisition of speaking skill? 3. What are his views on reading and writing skills? 4. What are his views on vocabulary and vocabulary teaching? 5. What are his views on foreign language concept?

Method

In this study, document analysis, one of the qualitative research methods, was used. In the study, *Emile*, which consists of five books, was examined and thoughts on mother tongue acquisition were identified. The data source of the study is Jean-Jacques Rousseau's *Emile*. The study data were analyzed by content analysis method. The data collected from the five volumes of *Emile* were distributed into categories according to their relevance. These categories, created on the basis of the contents of the data, consist of five different thematic titles: "listening skills", "speaking skills", "reading and writing skills", "vocabulary and teaching" and "foreign language teaching". Based on the views expressed in these themes, Rousseau's pedagogical principles were determined.

Findings

In Rousseau's book *Emile*, the opinions about the acquisition of mother tongue skills and foreign language teaching were gathered under five categorical groups. These are named as listening, speaking, reading and writing, vocabulary and its teaching and foreign language teaching. In the listening category, 10 different view themes were determined and 10 pedagogical principles were defined with the inferences made from these views. In the speaking category, 14 thematic views were included. Depending on the number of opinions, the same number of pedagogical principles were determined. There are 9 thematic views in the category of reading and writing. Based on these views, 9 pedagogical principles are included. The opinions in the vocabulary and teaching category include 4 different themes. According to these themes, 4 pedagogical principles were reached. Opinions on foreign language teaching are also divided into 4 themes. By interpreting the content of the themes, 4 pedagogical principles were determined.

Discussion & Conclusion

Rousseau divides the child's development into five different stages. He gives details on how language education should be delivered in each of these phases. Rousseau adopts the principles of language education from near to far, from simple to difficult, and from concrete to abstract. As a pedagogical principle, he does not accept hasty approaches in early language education. His basic doctrine in language education is based on experience. He wants theoretical reason to be subordinate to practical reason. According to Rousseau, listening skill begins to develop with birth. Listening and speaking skills are largely shaped by the influence of family and close environment, especially parents. He places great emphasis on emphasis in speech. He counts clarity and intelligibility as indispensable elements of expression. Believes that artificial interventions or suggestions in children's natural language development will cause utterance disorders. Rousseau considers reading and writing education unnecessary. He opposes the rote education given on the axis of grammar teaching. Takes a distant approach to books with the belief that they blunt children's creative skills and prevent them from gaining different perspectives. Defines reading and writing as skills that the child can learn with his own effort. Rousseau believes that a person's vocabulary should be as limited as possible, based on the idea that there should be a proportion between vocabulary and depth of thought. He also does not believe a child can learn more than one language. He states that the only language that needs to be learned is the mother tongue.

Jean-Jacques Rousseau'ya Göre Ana Dil Edinimi

Teymur EROL, Muş Alparslan Üniversitesi, ORCID ID: 0000-0003-1738-0858

Öz

Bu çalışmanın amacı Rousseau'nun Emile adlı eserinde ana dil edinimi ilgili düşüncelerini belirlemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmanın veri kaynağı Jean-Jacques Rousseau'nun Emile adlı eseridir. Çalışma verileri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Söz konusu eserden toplanan bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır: Rousseau, çocuk gelişiminde doğa yasalarını esas almıştır. İnsanların haberleşme ihtiyacıyla birlikte dillerin ortaya çıktığını varsayan Rousseau, bebeklerin konuşma öncesinde kullandığı vurgulu, titreşimli ve doğal dili insanlığın ortak dili olarak tanımlamıştır. Dil eğitiminde yakından uzağa, basitten zora, somuttan soyuta ilkelerini benimsemiş, pedagojik bir ilke olarak dil ediniminin deneyime dayalı olması gerektiğini savunmuştur. Bir çocuğun birden fazla dil öğrenemeyeceğini, öğrenilmesi gereken tek dilin ana dil olduğunu ifade etmiştir. Çocukların dinleme becerisinin gelişimini doğumla başlatmıştır. Hem dinleme hem de konuşma süreçlerinin başta anne ve baba olmak üzere büyük ölçüde aile ve yakın çevrenin etkisiyle şekillendiğini, çocukların çevresinden duyduğu sesleri ve sözcükleri taklit ederek ana dillerini edindiğini vurgulamıştır. Okuma ve yazma eğitimini gereksiz bulmuştur. Bunları çocukların yaratıcı becerilerinin önünde bir engel olarak görmüştür. Okuma ve yazmayı çocuğun kendi çabasıyla öğrenebileceği birer beceri olarak tanımlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Ana dil edinimi, dil gelişimi, dil becerileri, Jean-Jacques Rousseau, Emile

İnönü Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi
Cilt 24, Sayı 2, 2023
ss. 1467-1489

[DOI](#)
10.17679/inuefd.1242585

Makale Türü
Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi
26.01.2023

Kabul Tarihi
10.09.2023

Önerilen Atıf

Erol, T. (2023). Jean-Jacques Rousseau'ya göre ana dil edinimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1467-1489. DOI: 10.17679/inuefd.1242585

Jean-Jacques Rousseau'ya Göre Ana Dil Edinimi

Giriş

Aydınlanma Çağı'nın düşünürlerinden biri olan Rousseau, pek çok alanda, kendi dönemine kadar olan yerleşik kabullere karşı çıkararak doğa yasalarıyla uyumlu gelişmeyi pedagojik bir doktrin olarak savunmuştur (Peckover, 2012). Geleneğin sunduğu hazır kalıpları ve değişmez kuralları reddetmiş, yetişkinlerin çocuklar için doğru kabul ettiği dayatmacı eğitim anlayışına karşı çıkmıştır (Erol, 2021). Tarihsel mirasın veya toplumsal teamüllerin tekrarıyla sürdürülen eğitimi eleştirmekle kalmamış, kendi çağının çok ötesinde ilerici bir bakış açısıyla birey ve yurttaş eğitimini ele almıştır (Oelkers, 2002). Çocukluğu, yetişkinlikten ayırmayan Hıristiyan inancına karşılık, günümüzün gelişim psikolojisinin temel ilkeleriyle uyumlu biçimde, çocukluk çağını ayrı bir gelişim evresi olarak değerlendirmiştir (Rousseau, 2009).

Rousseau, çocuk eğitiminde, taklit ve telkine dayalı yaklaşımın yerine özerk öğrenmeyi önermiştir. Bu çerçevede doğal gelişim sürecinde hazır bilgilerden kaçınmak, çocukların keşfederek içselleştirebileceği öğrenme imkanlarını sunmak gerektiğini belirtmiştir (Eby, 1964). Toplumun beklentileri doğrultusunda oluşturulan baskıcı kuralların aksine, eğitim anlayışını çocuğun doğası ile onun ilgi ve ihtiyaçlarını merkeze alarak inşa etmiştir. İçinde yaşadığı aile ve topluma duyduğu güvensizlik nedeniyle doğaya sığınmış (Delaney, 2009), çocuğu da toplumsal kötülüklerden korumak için Emile adlı ütopyik karakter aracılığıyla doğaya kaçırmıştır (Erol, 2021). Rousseau'nun doğa yasalarına göre eğittiği Emile, sonraki yüzyıllarda ulusal eğitim sistemlerini derinden etkilemiştir (Wiborg, 2000). Öyle ki Avrupa'nın farklı yerlerinde onun pedagojik ilkelerine göre eğitim veren okullar açılmıştır (Koops, 2012).

Rousseau, eğitim felsefesi bakımından en büyük mirası olan Emile'de pedagojik ilkelerini ortaya koyar (Delaney, 2009). Çocuğun fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimlerini detaylandırırken geleneğe dayalı yaklaşımların neden olduğu olumsuz sonuçları da betimler. Söz konusu eserde çocukların ana dil kapsamındaki temel dil becerilerini nasıl edindiğine yönelik ayrıntılı bilgiler verir. Bununla birlikte gerek Emile'de gerekse başka eserlerinde dillerin kökeni, öğrenim ve öğretimi ile ilgili düşüncelerini detaylandırır (Rousseau, 2017). O, Aydınlanma Çağı'nın bakış açısı içinde dilin ortaya çıkışını determinist bir yaklaşımla ortaya koyar. İnsanların birbiriyle haberleşme ihtiyacı duymadığı dönemlerde dile de gereksinim duymadığını; ancak haberleşmenin bir ihtiyaca dönüşmesiyle birlikte dilin varlık düzeyine çıktığını savunur (Dobel, 1986). Böylece dilin ortaya çıkmasını, insan gereksinimlerinden kaynaklanan birtakım zorunluluklara bağlar. Söze ve doğal olarak dile olan ihtiyacın insanın düşünebilen bir varlık olarak tezahür etmesiyle başladığını varsayar (Atagül, 2018).

Tüm dillerin birer sanat eseri olduğuna inanan Rousseau (2021), Emile'in birinci kitabında insanlar için doğal ve ortak bir dil olup olmadığının uzun zaman araştırıldığını ve şüphesiz böyle bir dilin varlığına inandığını belirtir. Çocukların ana dillerini konuşmaya başlamadan önce kullandıkları, ebeveynlerin ve mürebbiyelerin bebeklerle iletişim kurdukları konuşma öncesi dili "*insanlığın doğal ve ortak dili*" olarak tanımlar. Bu dil hem bebekler hem de onların muhatapları için müşterek bir düzlemde anlaşmayı sağlar. Her iki taraf açısından tutarlı diyaloglar içerir. Eklemlenmeyen, vurgulu ve titreşimli olan bu dilin anlaşılması kolaydır. İletişim, dilsel göstergelerden çok dil ötesi araçlarla sürdürülür. Anlamlandırma sözcüksel göstergelerle yapılan kodlamalar üzerinden gerçekleşmez. Çocukların yakın çevresinden duyduğu ilk seslerin vurgulanma biçimiyle, jest ve mimiklerle kavrama gerçekleşir.

Rousseau, insanlığın ortak dili olarak nitelendirdiği konuşma öncesi dili iki farklı düzeyde tasnif eder: ses dili ile jest ve mimik dili. Böylece bebeklerin duyularına göre hareket ederek diğer insanlarla iletişim kurabilmelerinin iki ana yolunu tanımlar (James, 2011). Her iki dil biçimi, ifade ettikleri içerik ve ifade araçları açısından farklıdır (Arye, 2022). Rousseau'ya göre bebeklerin kullandığı ilk dil, seslerin dilidir. İhtiyaçlarını duyurmak için bebekler farklı ses tonlarına başvururlar. Muhtaç oldukları için mutlaka başkalarından yardım isterler. Bu nedenle istek ve ihtiyaçlarını anlaşılır kılmak için bağırlar ya da ağlarlar. Çünkü henüz yalnızca duyularının etkisindedir. Hissettikleri şey huzur vericiyse bundan sessizce haz alırlar; değilse bunu ses diliyle anlatıp tatmin olmak isterler. Bu durum, doğal dilin ilk tezahür biçimleridir. Açlık, susuzluk, uykusuzluk, sıcaklık, soğukluk, bedensel rahatsızlık, acı, ağrı gibi fizyolojik ihtiyaçlar bu sesler aracılığıyla iletilir. İhtiyaçların karşılanması halinde bebeklerin beden dilinde gülümseme, sessiz durma olarak beliren hoşnutluk hali meydana gelir. Karşılanmaması durumunda muhtemelen ağlama, yüz buruşturma, çırpınma, çığlık atma gibi tepkisel davranışların eşlik ettiği hoşnutsuzluk durumu devam eder (Rousseau, 2021).

Bebeklik dönemi başkalarına mutlak bağımlılığın olduğu bir dönemdir. Bebekler konuşamadıkları için ilk olarak sızlanma ve ağlama seslerini çıkarırlar. Hissettikleri halde gideremediği ihtiyaçlarını bildirmek için sesler çıkararak başkalarından yardım isterler. Bu sesler, bebeklerin yakın çevreleriyle ilk ilişkileri kurmalarını sağlar (Rousseau, 2021).

Bebeklerin ikinci katmandaki doğal dilleri jest ve mimiklerdir. Sesle kurulan iletişime bir süre sonra jest ve mimikler eklenmiştir. Artık bedensel ve zihinsel olarak daha olgundurlar. Duygulanım durumları daha belirgindir. Öfkeleri, sevgileri, korkuları, maruz kaldıkları eylemlere karşı tepkileri, sabırsızlıkları, adalet duyguları filizlenmiştir. Özellikle yüz ifadeleri karşılıklı anlamaya yardımcı olur. Yüz değişimleri akıl almaz bir hızla duygulanım durumuna göre değişir. Bazen bir gülümseme, istek veya korku şimşek hızında ortaya çıkıp aynı hızla kaybolabilir. Gözler henüz donuk ve anlamsızdır. Sadece bedensel ihtiyaçların olduğu bir yaşta gözlerin böyle olması doğaldır. Çünkü duyuların ifadesi yüz buruşturmalarında, duyguların ifadesi bakışlardadır. Bebeklerin yalnızca bedensel gereksinimlere ihtiyaç duydukları bu çağda temel iletişim araçları dil ötesi işaretlerdir. Sevinç, korku, açlık, huzursuzluk bebeklerin yüz çizgilerinden anlaşılır. Duyular, çocukların yüz kaslarındaki hareketlilikle somutlaşır (Rousseau, 2021).

Rousseau'ya göre çocukların fiziksel gelişimlerinin farklı aşamalarında sahip oldukları ifade araçları bedensel ve zihinsel gelişimleriyle yakından ilişkilidir. Kişinin ifade ve söyleminin zamanla çeşitlenmesi doğal olarak gelişim süreçleriyle uyum sağlama çabasıdır. Bu nedenle çocukların bakışları ile el hareketlerine yüz mimiklerinin ve anlaşılmaz seslerin eşlik ederek ifadeye dönüşmesi mantıklıdır. Doğal dilin ilk ve erken aşamasının bir parçası olmak için duyguların ifadesini iletme olgunluğuna ulaşmış gözlere veya ellere ihtiyaç yoktur; çünkü bu aşamada henüz duygular ifade edilecek düzeyde oluşmamıştır (Arye, 2022).

Ana dilin edinilmesi ve konuşulması ile birlikte insanlar sözü edilen bu doğal dili ihmal etme ve unutmaya eğilimindedir. İnsanların dil kullanma alışkanlıkları doğal dilin zayıflamasına, hatta tamamen unutulmasına sebep olmuştur. Ancak bebeklerin ebeveynleri ve bakıcıları ile kurdukları iletişim biçimlerinin dikkatle izlenmesiyle bu dil canlandırılabilir ve yeniden öğrenilebilir. Çocuk bakıcıları bu dili en yetkin biçimde kullanmaktadır (Rousseau, 2021).

Rousseau'nun geniş yelpazedeki eserlerine yansıyan düşünceleri üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Tespit edilebilen çalışmalarda onun düşünceleri belli başlıklar altında

incelenmiştir. Doğa, özgürlük ve eğitim (Allan, 1937), zaman (Shuffelton, 2017), çocuk ve cinsiyet (Darling, 1986), kadın eğitimi (Genç, 2015), insan doğası (Burkaz, 2014; Senemoğlu, 2017; Tüfenkçi ve Çetin, 2017), dillerin kökeni (Atagül, 2018), eğitim ve politika (Cook, 1975), demokratik ve özerk birey (Tütüncü, 2013) gibi farklı kavramlar etrafında düşüncelerinin incelendiği anlaşılmaktadır. Şüphesiz öncül bir eğitimci olarak ortaya koydu eğitsel ilkeler de farklı araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Bakır, 2007; Durğun, 2020; İnce, 2014; Kabasakal Bademchi, 2016, 2017; Koops, 2012; Oelkers, 2002; Peckover, 2012; Wiborg, 2000). Sayılan araştırmalara konu olan başlıkların yanında söz konusu eserde ana dil edinimi ile ilgili detaylı bilgiler verildiği görülmüştür. Çocuk eğitimine ilişkin görüşlerin ağırlıklı işlendiği Emile’de ana dil edinimi ile ilgili geniş paragraflara tesadüf edilmektedir. Bu nedenle çalışmada, Rousseau’nun ana dil edinimi ve buna bağlı olarak yabancı dil öğretimi ile ilgili düşüncelerinin tespit edilerek yorumlanması amaçlanmıştır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Rousseau’nun Emile adlı eserinde;

1. Dinleme becerisinin edinimine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Konuşma becerisinin edinimine yönelik görüşleri nelerdir?
3. Okuma ve yazma becerilerine yönelik görüşleri nelerdir?
4. Söz varlığı ve sözcük öğretimi ile ilgili görüşleri nelerdir?
5. Yabancı dil kavramına yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma türüdür (Creswell, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yazılı belgeleri içerik bakımından çözümlenmeye dayanan doküman analizi, belli bir amaç doğrultusunda kaynakları elde etme, okuma, not alma ve değerlendirme süreçlerini içeren (Karasar, 2019), aynı zamanda basılı ve elektronik materyaller de dâhil tüm belgeleri incelemeyi kapsayan sistemli bir araştırma yöntemidir (Kıral, 2020). Çalışmada beş kitaptan oluşan Emile incelenmiş ve ana dil edinimi ile yabancı dil öğretimi ilgili düşünceler belirlenmiştir.

Araştırma Verileri

Çalışmanın veri kaynağı Jean-Jacques Rousseau’nun Emile adlı eseridir. İncelenen eser Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından basılan XV. baskıdır. Çalışmanın bulgular kısmında yer alan veriler Rousseau’nun adı geçen eserinden taranarak elde edilmiştir. Bu kapsamda Rousseau’nun ana dil edinimi ve bununla bağlantılı olduğu için yabancı dil öğrenimi ile ilgili düşüncelerinden esere yansıyanlar tespit edilmiş ve yorumlanmıştır.

Veri Analizi

Çalışma verileri içerik analiz çerçevesinde kategorize edildiği için tematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dil bilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 22). Tematik analiz ise içerik analizi kapsamında, elde edilen veriler içerisinde tema ve örüntüler aramak amacıyla yapılan kodlamalara dayalı bir analiz yöntemidir (Glesne, 2013).

Veri analizine esas olmak üzere okuma aşamasında dokümanda tespit edilen düşünceler araştırma sorularının ve veri analiz kategorilerinin belirlenmesine aracılık etmiştir. Emile'in beş cildinden toplanan veriler daha sonra ilgilerine göre kategorilere dağıtılmıştır. Verilerin içerikleri esas alınarak oluşturulan bu kategoriler "dinleme becerisi", "konuşma becerisi", "okuma ve yazma becerileri", "sözcük dağarcığı ve öğretimi" ile "yabancı dil öğretimi" olmak üzere beş farklı tematik başlıktan oluşmaktadır. Söz konusu temalarda ifade edilen görüşlerden hareketle Rousseau'nun pedagojik ilkeleri belirlenmiştir.

Bulgular

Rousseau'nun dinleme ve konuşma becerilerine yönelik düşünceleri modern eğitimin öngördüğü ilkelerle büyük oranda uyumludur. Ancak okuma, yazma becerileri ve yabancı dil öğretimi ile ilgili düşünceleri günümüzün pedagojik ilkelerine bütünüyle aykırıdır. Bu bölümde çalışmanın beş alt problemi ekseninde Rousseau'nun ana dil edinimi ve yabancı öğretimi ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Rousseau, Emile'de temel dil becerilerinin doğal gelişim sıralarını takip ederek düşüncelerini ifade etmiştir. Bu nedenle detaylandığı ilk dil becerisi dinlemedir. Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında Rousseau'nun dinleme becerisinin edinimine yönelik düşünceleri Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1

Rousseau'nun Dinleme Becerisinin Edinimine Yönelik Görüşleri

Pedagojik İlkeler	Rousseau'nun Görüşleri
1. Dinleme becerisinin gelişimi doğumla başlar.	Rousseau, dinleme becerisinin gelişimini doğumla başlatır. Ona göre çocuklar doğar doğmaz işitmeye duyarlıdır. Çevresindeki sesleri ve basit sözcükleri duyan çocuk, bunları hem taklit eder hem de anlamlandırmaya çalışır (Rousseau, 2021).
2. Dinleme becerisi yakın çevrenin etkisiyle şekillenir.	Ana dil, başta anne ve baba olmak üzere büyük ölçüde aile ve yakın çevrenin etkisiyle edinilir. Bu nedenle diğer dil becerilerinde olduğu gibi dinleme becerisinin gelişiminde anne ve babanın rolü önemlidir. Rousseau'ya göre ebeveynler çocuğun ismini söylediklerinde, çocuk söylenen isme karşılık ilk anlamlı tepkileri vermeye başlar. Kendisine ismiyle seslendiğinde göz teması kurar. Anne ve babasının beden diline göre sözcükleri anlamlandırır. Sevgi içeren sözcüklerle azarlayıcı ifadelerin farkını ebeveynlerin ses tonuna bakarak kavrar. Böylece dil becerilerine yönelik ilk tecrübeyi anne ve babasının vurgusundan öğrenir (Rousseau, 2021).
3. İşitilen ilk sözcükler somut nesnelere içermeli ve basit olmalıdır.	Bebeklik döneminde, gündelik yaşamda sıklıkla kullanılan basit sözcükler aracılığıyla çocukla iletişim kurulmasına özen gösterilmesi dil gelişimi açısından dikkat edilmesi gereken bir husustur. Kullanılan sözcükler yaşamın gerçekliğiyle ve çocuğun ihtiyaçlarıyla uyumlu olmalıdır. Çünkü çocuğun dinlediği ilk sözcükler, daha sonra telaffuz edeceği ilk sözcüklerdir. Bunlar, daha çok yaşamı anlamlandırıp keşfetmesine katkı sağlayan, temel duyu organlarıyla kavrayabilmesine imkân tanıyan, görüp dokunabilme mesafesinde olan eşyalarla ilgilidir. Çocuklara söylenecek şarkılar dahil, iletişim sırasında seçilen sözcüklerin bebeğin zihinsel düzeyini göz ardı eden zorluklar içermemesi esastır (Rousseau, 2021).
4. İlk işitilen sözcükler için yakından uzağa,	Yaşama ilk temasını kuran çocuğun edineceği sözcükler yakından uzağa, somuttan soyuta, basitten zora ilkelerine göre bir sıra izlemelidir. Yaşamın çok sonraki evrelerinde kavranması gereken bilgileri veya nesnelere zamanından

somuttan soyuta, basitten zora, bilinenden bilinmeyene ilkeleri gözetilmelidir.	önce öğretmeye çalışmak doğru bir yaklaşım değildir. Anlaşılmayan sözcüklerin erken dönemlerde çocukların zihnine yerleştirilmesi sıkça karşılaşılan bir durumdur. Henüz kundaktayken sütannesinin yerli yersiz konuşmalarını dinlemeye maruz kalan çocuklar, sonraki zamanlarda evde yetişkinlerin, okulda öğretmenlerin boş ve anlamsız sözlerini dinler. Çocukların yeterli düzeyde anlamlandıramadığı sözcüklere maruz bırakılması yararsız bir eğitimidir. Bu düşüncelerini Emile’de şu şekilde dile getirmektedir (Rousseau, 2021): <i>Çocuğa duyurulan ilk harf bileşimlerinin ender, kolay, belirgin, sık sık yinelenmiş olmalarını ve dile getirdikleri sözcüklerin ona önce gösterilebilen elle tutulur nesnelere ilgili olmasını isterim (s. 57).</i>
5. Gramer bilgisi dinleme becerisiyle edinilir.	Çocukların konuşma evresinde edindikleri gramer bilgisi dinleme süreçlerinin ürünüdür. Ancak Rousseau, çocukların cümle yapılarındaki söz diziminin daha genel kurallar içerdiğini düşünmektedir. Ona göre çocuklar dil bilgisi kurallarından habersiz değildir; grameri yetişkinlerden daha iyi sezebilir. Bununla birlikte anne ve baba başta olmak üzere yakın çevrenin yerleşik dil kullanımını benimser. Bu nedenle dil bilgisi kurallarının sezdirilmesinde yetişkinlerin kullandığı dilin etkisi yadsınamaz. Özensiz kullanılan cümleleri, devrik yapıları, yeterli düzeyde açıklık içermeyen ifadeleri duyan çocuk doğal olarak özenli, açık ve anlaşılır bir dil geliştiremez. Çocuklar maruz kaldıkları dilin doğruluğu ölçüsünde doğru konuşabilir (Rousseau, 2021).
6. Dinleme becerisinin en önemli bileşeni anlamadır.	Dinlemenin ayrılmaz bir bileşeni olan “anlama” kavramına Rousseau’nun odaklandığı görülmektedir. Ona göre çocukların ben merkezli dil kullanma eğiliminden kaynaklanan ve onların dünyayı anlamlandırma çabalarının bir ürünü olan sözcükler, çocuklar ve yetişkinler için aynı anlama gelmeyebilir. Hatta her iki taraf için aynı anlamda uzlaşma ihtimali genellikle düşüktür. Bu sebeple ortak anlamın sağlanmasında çoğu zaman jestlerin yardımına ihtiyaç vardır (Rousseau, 2021).
7. Çocuğun anlama becerisinin gelişmesi zaman alıcıdır.	Çocuğun kendi zihninde oluşturduğu sözcüklerle iletişim kurması ve bir anlam dünyası oluşturması zaman kaybı gibi algılanabilir. Anne babaların ana dil gelişimini hızlandırmak için gösterdiği çaba dışarıdan makul gibi görünebilir. Ancak Rousseau’ya (2021) göre bu düşünce bütünüyle yanlıştır. Pedagojik bir ilke olarak zaman kazanmak için değil, kaybetmek içindir. İnsan yaşamında her türlü yanlışın ve kötülüğün filizlendiği evre çocukluğun on yaşına kadarki dönemidir. Bu dönemi en az hasarla geçirmek ve on yaşına kadarki aralıkta çocuğu ölçülü yetiştirmek için zaman yavaşlatılmalıdır.
8. Anlama, deneyimlerle gelişir.	Anlamanın ancak deneyimleme ile gerçekleşebileceğine vurgu yapan Rousseau, çocukların duyduklarını anlamlandırmalarını deneyimlerine bağlar. Hiç duymadıkları veya deneyimlemedikleri şeyleri çocukların anlamaları beklenemez. Çocuklar parlak düşüncelerle etkileyici konuşabilirler; ancak bu düşünceler ve sözler onlara ait değildir. Üstelik çocukların sözcüklere yükledikleri anlam ile yetişkinlerin yüklediği anlam farklıdır. Onların düşünce ve sözleri tutarlı ve açık değildir; tersine değişken ve istikrarsızdır. Çocuklar kimi zaman parlak bir zihin açıklığıyla karşımıza çıkarlar; ancak aynı çocuklar bir sonraki karşılaşmada zayıf ve silik bir biliş düzeyiyle görünebilirler. Bazen bir deha, bazen bir budala gibidirler (Rousseau, 2021).
9. Çocuklar usavurma yetisinden yoksundur.	Rousseau’ya göre çocuklar, belleği olmadığı için, usavurma yetisinden de yoksundur. Bununla birlikte sözcükleri hatırlayabilirler. Beleklerindeki sözcüklerle söylediklerini başkaları anlayabilir; fakat çocuk kendi söylediklerini tam olarak anlamaya muktedir değildir. Sesleri, şekilleri, nadir de olsa düşünceleri ve bunların bağlantılarını unutmazlar. Bu, onların herhangi bir konuda fikir yürüttüğü veya başkalarının fikirlerini anladığı anlamına gelmez. Edindikleri bilgilerin kaynağı duyulardır. Henüz idrak seviyesine

	<p>ulaşamamışlardır. Bellekleri de diğer yetileri gibi kusurludur. Çocukluk çağında öğrendikleri sözcükleri olgunlaştıklarında yeniden öğrenirler (Rousseau, 2021).</p> <p>Rousseau, çocukları büsbütün düşünemeyen varlıklar olarak görmediğini de ekler. Onun karşı çıktığı durum, henüz tanımadığı, bilmediği, sahip olmadığı nesnelere, durumlar ya da bilgiler hakkında çocukların fikir yürütmesine teşvik edilmesidir. Yoksa çocukların bildiği, içinde yaşadığı zaman diliminde karşılaştığı şeyler hakkında iyi düzeyde muhakemeye sahip olduğunu kabul eder. Kavrayış düzeyinin ötesinde olan ilgisiz konulara ve düşüncelere çocukların yönlendirilmesini sakıncalı bulur (Rousseau, 2021).</p>
10. Anlama becerisinin gelişimi uygulamalı derslerle sağlanmalıdır.	<p>Rousseau, çocukların anlama becerilerini geliştirmeleri için eğitimcilere uygulamalı süreçleri önerir. Mülkiyet kavramını öğrenmesi için Emile'in ikinci kitabında yer verdiği diyalogun sonunda öğretmenlere seslenir (Rousseau, 2021):</p> <p><i>Genç öğretmenler, rica ederim, bu örneği düşünün ve derslerinizin her konuda sözden çok eylem içermesi gerektiğini aklınızdan çıkarmayın. Çünkü çocuklar söylemiş olduklarını ve kendilerine söylenmiş olanları kolayca unuturlar, ama yapmış olduklarını ve kendilerine yapmış olanları unutmazlar (s. 104).</i></p> <p>Deneyimlenmemiş olanın çocuklar tarafından anlamlandırılmayacağı düşüncesi Rousseau'da değişmez bir pedagojik ilkedir. O, teorik aklın pratik akla tabi olması ister (Allan, 1937). Verilen düşünceden hareketle, kendi mülküne sahip olmanın ne olduğunu henüz deneyimlememiş Emile, sözel olarak verilen hiçbir dersle mülkiyetin ne olduğunu gerçekte kavrayamaz. Uygulamanın eksik olduğu kuramsal dersler çocukların bir konuyu bütünüyle anlamalarında yetersiz kalır.</p>

Tablo 1 incelendiğinde; Rousseau'nun dinleme becerisinin gelişimini doğumla başlattığı, yakın çevrenin dinleme becerisi üzerinde etkili olduğuna inandığı görülmektedir. Tablodan anlaşıldığı üzere Rousseau, çocuğun ilk duyması gereken sözcüklerin zihinsel gelişimle uyumlu biçimde ve belli ilkeler gözetilerek verilmesine, dinlemede esas amacın anlama olduğuna, anlama becerisinin deneyimlerle ve yavaş geliştiğine, henüz bellekleri gelişmediği için çocukların usavurma yetisi kazanmadıklarına vurgu yapmaktadır.

Çalışmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Çocukların ana dilde konuşmayı edinme süreçlerinin Emile'de nasıl ele alındığı çalışmanın ikinci alt problemi çerçevesinde incelenmiştir. Rousseau'nun en fazla üzerinde durduğu beceri konuşmadır. Bu konudaki değerlendirmeleri Tablo 2'de özetlenmiştir:

Tablo 2

Rousseau'nun Konuşma Becerisinin Edinimine Yönelik Görüşleri

Pedagojik İlkeler	Rousseau'nun Görüşleri
1. Dinleme gibi konuşma da yakın çevrenin etkisiyle edinilir.	Rousseau, çocukların sesletim biçimlerinin aile ya da yakın çevrenin etkisiyle şekillendiğini düşünmektedir. Ona göre bebekler duydukları sesleri taklit eder. Yetişkinlerden ne duyarsa onu benimser ve kullanır. Aynı zamanda etkileşim içinde bulunduğu yetişkinlerin dili kullanma üslubunu edinir (Rousseau, 2021).
2. Çocukların kullandıkları sözcükler yetişkinlerin kullandıklarından farklıdır.	Rousseau, çocukların kendilerine özgü sözcükler icat ederek bunları kullandıklarını düşünmektedir. Ona göre çocuk nesnelere bu sözcüklerle adlandırarak belirli hecelerin telaffuz alıştırmalarını yapar. Bu uygulama onun telaffuz becerilerini geliştirmesine yardımcı olur. Çocuk icadı sözcükleri oluşturan heceler, doğal olarak telaffuz edilmesi en kolay

	hecelerdir. Yani telaffuz becerilerinin gelişmesiyle uyumlu olanlardır. Bu sözcükler, dil edinimi için gereklidir (Arye, 2022).
3. Konuşmada ölçülülük esastır.	<p>Kentli ve köylü çocukları karşılaştıran Rousseau, doğru telaffuz konusunda iki bütünleşik prensipten söz eder: ölçülülük ve orta yol. Emile’de sık tekrarlanan pedagojik ilkelerden biri olan ölçülülük dil edinim süreçlerinde de karşımıza çıkar. Rousseau, kolejlerde ya da manastırlarda yetişen çocukların aile ortamında yetişmiş çocuklardan daha açık ve anlaşılır konuştuğunu belirtir. Platon’un etkisiyle çocukların aile ortamından ziyade devlet himayesinde büyütülmesi gerektiğini savunur (Rousseau, 1991). Devletin himayesi altında yetişen çocukların iyi bir birey ve yurttaş olacağını, ana dillerini daha kusursuz edinebileceklerini varsayar.</p> <p>Rousseau’ya göre ölçüsüz konuşmanın iyi bir davranış olarak görüldüğü aile ortamlarında yetişen çocukların telaffuzları genellikle standart dilin ölçülerine uymaz. Bu türden konuşma biçimleri pekiştirildiğinde, telaffuz bozukluğu ortaya çıkar ve bir ömür boyu sürer. Şehirli çocuklar için dile getirdiği bu kaygılarını köy çocuklarında gözlemlediği konuşma biçimleri üzerinden örnekler. Bütün eserlerinde doğayı rehber gösteren Rousseau, kentsel olana karşı kırsal olanı tercih eder. Bu bağlamda köy çocuklarının daha düzgün konuştuklarını savunur (Rousseau, 2021).</p>
4. Doğa yasalarına göre büyütülmüş köylü çocuklar kentli olanlara göre daha iyi konuşur.	<p>Kent yaşamını genel olarak çirkin, yapay ve sahte bulan Rousseau, doğanın sistematik bir ahenk içinde işleyen düzenine tutkuyla bağlıdır. Onun sıkça vurguladığı biçimde söylenirse parlak ve çekici bir tarafı olmakla birlikte kentler gerçekte yozlaşmış ve bozulmuştur. Bu bozuk düzen içinde bireyin doğuştan gelen saf tarafını ve doğal yapısını koruması neredeyse imkansızdır. Buna karşılık kır yaşamı doğa kanunlarına göre biçimlenir; doğayla iç içe, sade ve kötülükten uzaktır (Rousseau, 2009). Böyle bir ortamda dil edinim biçimleri de doğal olarak doğru bir zeminde gelişir.</p> <p>Kentli çocuklar beş altı yaşına kadar bir mürebbiyenin hüküm ve tasarrufu altında yaşama hazırlanır. Bu şekilde yetişen çocuklar ruhen ve bedenen yeteri kadar güçlü değildir. Aynı yetersizlik konuşma davranışlarına da yansımıştır. Seslerini duyurmaları için mırıldanmaları yeterlidir. Yaşamı kapalı mekanlarda geçtiği için sözlerini dinletme konusunda yoğun bir çabaya ihtiyaçları yoktur. Dudaklarından dökülen en ufak sese kulak kesilen bakıcılar veya anne ve babalar gereğinden fazla korumacı davranırlar. Bu yüzden kentli çocuklar seslere gereği kadar enerji yükleyerek konuşmazlar. Sözcükleri yarım yamalak ve geveleyerek çıkarırlar. Alıştırıldıkları için söylediklerini anlaşılır kılmaktan çok anlaşılmayı beklerler (Rousseau, 2021).</p>
5. Çocukların şımartılması ana dilin doğru kullanımını engeller.	Aşırı hassasiyetle çocukların üstüne titreyen kentli aileler, çocukları şımartarak dinledikleri gibi, yeni sözcükler öğretme konusunda da isteklidirler. Ancak öğretme çabaları doğal süreçleri bozan müdahaleci bir karakter taşıdığı için çocukların dili doğru kullanma becerisine pek katkı sağlamaz. Hatta öğrenmesi için sesletilen sözcükler çocuklar tarafından genellikle yanlış tekrarlanır. Kentlerin dar mekanlarında yaşayan çocuklar sınırlı sayıda insanla etkileşimde bulunur. Bu kişilerin dil özellikleri yanlış olduğunda onları örnekseyen çocukların da konuşmaları yanlış olur. Sonuç olarak konuşma şekilleri standart dilden uzaktır. Bu şekilde yetiştirilen şımarık çocukların dudaklarından dökülen sözcükleri anlamak için annesinin veya mürebbiyesinin tercümanlığına ihtiyaç duyulur (Rousseau, 2021).

<p>6. Doğa yasalarına göre edinilen konuşma biçimleri daha açık ve anlaşılırdır.</p>	<p>Kentlerin toplumsallaşmış yaşam formunun aksine köylerde durum farklıdır. Kentlerin dar mekanlarına karşılık kırsalda yaşam açık alanlarda geçer. Bu nedenle anne ve babalar çoğu zaman çocuklarının yanı başında değildir. Buna ilaveten toprağa ve hayvancılığa dayalı yaşam süren köy çocukları gündelik yaşamın uğraşları içinde hem ailelerinden hem de akranlarından uzak kalabilirler. Bu yaşamsal koşullar dil kullanımını doğrudan etkiler. Dağınık yaşamlar ve uzak mesafeler sesin gücünü ve şiddetini belirler. Uzak mesafeler daha net ve daha yüksek sesle konuşmayı zorunlu kılar. Çocuk kendini gür bir sesle ve anlaşılır bir sesletimle ifade etmeye mecburdur. Doğa yasalarıyla uyumlu biçimde köy çocuklarında teşekkül eden bu konuşma davranışı gerçek ve doğru olmalıdır.</p> <p>Rousseau, köylü çocukların konuşmalarını takdir etmekle birlikte onları büsbütün kusursuz bulmaz. Halkın ve köylülerin sesleri gereğinden yüksektir. Heceleme biçimleri kaba ve serttir. Sözcükleri doğru biçimleriyle söyleme alışkanlıkları olduğu için aksanları abartılıdır. Çok vurgulu konuşurlar. Üstelik sözcük seçimlerinde hata yaparlar. Bu kusurlarına rağmen köylülerin konuşma biçimleri kentlilerinkinden daha az zararlıdır. Çünkü söylemin esas amacı anlaşılmaktır. Anlaşılmayacak biçimde konuşmak ise yapılacak en büyük hatadır. Köylülerin dili anlaşılır olduğu için konuşma kusurları görmezden gelenebilir (Rousseau, 2021).</p>
<p>7. Ezberci eğitim konuşma gelişimini olumsuz etkiler.</p>	<p>Köylü çocukların sahip olduğu söyleyiş netliğinin kentli çocuklarda bulunmamasını Rousseau, ezberci eğitime bağlar. Kentli çocukların eğitim süreçleri ezbercidir. Dahası, ezberlenenleri yüksek sesle tekrara dayalıdır (Rousseau, 2021).</p>
<p>8. Konuşmada ses tonu ve şiddeti önemlidir.</p>	<p>Konuşma becerisini bireyin toplumsal ilişkileri bağlamında değerlendiren Rousseau, etkili ses tonuyla yapılan konuşmaların geniş halk kitleleri üzerindeki etkisine vurgu yapar. Ona göre dar bir çevreden ana dilini edinen kentli çocuklar, yetişkin bir birey olduklarında, gürültülü bir müzik ortamında ya da toplumsal olayların meydana geldiği olağanüstü durumlarda geniş halk kitlelerinin sesini bastıramaz, onlara sözünü geçiremez. Rousseau bu noktada cinsiyet tercihli bir söylem geliştirir. Gelecekte daha gür ve sağlıklı bir ses tonu için ilk önce çocukların erkeklerle konuşmasını önerir. Kadınlarla konuşmaya gelince, bir erkek gerektiğinde kadınlarla etkili konuşmayı zaten öğrenir. Emile'in birinci kitabının sonunda kentli çocuklarla köylü çocukları mukayese eder (Rousseau, 2021):</p> <p><i>Köylerde köy yaşamının tüm sertliği içinde beslenmiş olan çocuklar buralarda daha çınlayan bir sese sahip olacaklar, kent çocuklarının o anlaşılmaz kekemeliği onlarda hiç görülmeyecek; köy halkına özgü anlatımları ve ses tonları da olmayacak... (s. 61)</i></p>
<p>9. Emile yetişme tarzı ve edindiği konuşma biçimiyle ideal bir modeldir.</p>	<p>Rousseau'ya göre tabiatın kitabından beslenen, toplumdan uzak bir şekilde büyütülen, kendi öğrenme yaşantılarıyla hayatı kavrayan, hiçbir toplumsal baskıya maruz kalmadan kırsalda özgürce yetişen Emile, arı bir Fransızcayla konuşmaktadır. İfadeleri yerli yerinde, açık, anlaşılır ve ölçülüdür. Hece vurgusu ise kusursuzdur (Rousseau, 2021).</p>
<p>10. Vurgu söylemin ruhudur.</p>	<p>Dile yönelik düşüncelerinde vurguya büyük önem veren Rousseau, iletişimde duygulanımı sağlayan asıl unsurun vurgu olduğunu, vurgu sayesinde hislerimizin harekete geçtiğini düşünür (Rousseau, 2017). Ona göre vurgu söylemin ruhudur. Söze duygu ve gerçeklik kazandırır. Sözü çekişliliği vurguyla ortaya çıkar. Üstelik vurgu yalandan büyük oranda arınmıştır. Sözden daha az yanıltıcıdır. Bir dilden vurgu kaldırılırsa geriye gülünç ve yapmacık bir dil kalır (Rousseau, 2021).</p>

<p>11. Konuşma üç çeşit ses aracılığıyla gerçekleşir.</p>	<p>Rousseau (2021), Emile'in ikinci kitabında üç çeşit sestem söz eder: konuşma sesi ya da eklemlemeli ses; uyumlu ya da kulağa hoş gelen ses; tutkuları dillendiren, şarkıya veya söze canlılık veren dokunaklı veya vurgulu ses. Çocuklar da yetişkinler gibi bu üç ses rengine sahiptir. Ancak bunları yetişkinler kadar etkili kullanamazlar. Bu nedenle konuşma seslerinde ve dillerinde vurgu yoktur. Bağırmaları vurgu içermez. Söylemlerine yeterli enerjiyi veremediklerinden sesleri vurgusuz çıkar. Rousseau'nun gözetiminde yetişen Emile'in durumu toplumsal etkilerle yetişen çocuklarınkinden farklıdır. Daha düz ve daha sade konuşmayı öğrenmiştir. Henüz tutkuları uyanmadığı için kentli çocukların dilinden etkilenmemiştir. Anlayamadığı şeyleri tonlamayı, hiç bilmediği duyguları dile getirmeyi öğrenmiş değildir. Bundan dolayı ses gelişimi ölçülüdür.</p>
<p>12. Kekemeliğin nedenlerinden biri ebeveyn tutumudur.</p>	<p>Rousseau'nun Emile'e yansıyan düşünceleri yalnızca doğru ve etkili konuşmayla ilgili değildir. O, aynı zamanda kekemelik gibi konuşma bozukluklarının nedenlerine eğilmiş, konuşma edinimi sürecinde ebeveynlerin tutumlarına ilişkin değerlendirmeler yapmıştır.</p> <p>Rousseau'ya (2021) göre konuşma becerisindeki en temel kural çocuğun duyabildiği sözcükleri dinlemesi, iyi düzeyde heceleyebildiği sözcükleri telaffuz etmesidir. En doğru heceleme için gösterilen çaba bazen aynı heceyi tekrarlamaya ve kekelemeye neden olabilir. Çocuğun bu durumu karşısında telaşlanmaya gerek yoktur. Kekeleyen çocuğu anlamak için olması gerekenden daha fazla hassasiyet göstermek de gereksizdir. Anlatılması veya açıklığı kavuşturulması gereken bir şey varsa bu görev ebeveynlerin değil çocuklarındır. Elbette çocuklar doğaları gereği dil yanlışları yapılabirler. Aile ortamında yanlış edinilmiş konuşma biçimleri okul çağında düzelebilir. Doğru kullanım örneklerini gördükçe çocuklar kendi yanlışlarını düzeltmeye eğilimlidir.</p>
<p>13. Acelecilik konuşma gelişimini olumsuz etkiler.</p>	<p>Çocuğu konuşmaya teşvik etmek ya da konuşmasının düzelmesi için acele etmek yanlıştır. Kendi çabasıyla gelişim gösterdiğini kavrayan çocuk kusurlarını kendiliğinden düzeltme yoluna gidecek ve tedricen konuşması daha iyi bir duruma gelecektir. Rousseau (2021), Emile'in birinci kitabında çocukların geç konuşmasına yönelik düşüncelerini detaylıca açıklar:</p> <p><i>Çok geç konuşmaya başlayanların hiçbir zaman başkaları kadar anlaşılır biçimde konuşmadıklarına dikkat çekildiği doğrudur; ama organ onlar geç konuştukları için sıkışıp kalmış değildir. Tersine onlar sıkışıp kalmış bir organla doğdukları için geç konuşmaya başlıyorlar... Bu gecikmenin verdiği kaygı, farkına varılır varılmaz, onları kekeletmek, çok erkenden hecelemeye başlamış olanlar için duyulandan daha çok üzüntüye yol açar ve yanlış anlaşılabilir bu acelecilik onların konuşmalarının daha çok anlaşılabilir duruma gelmesine yardım edebilir. Oysa daha az acelecilikle, daha çok gelişmek için zamanları olabilecektir (s. 62).</i></p> <p>Konuşma becerisinin doğal bir süreç dahilinde geliştiğini belirten Rousseau, anne ve babaların bu sürece gereksiz müdahale edip telaşlanmalarını doğru bulmaz. Çocuktan çocuğa farklılık gösterse de kendiliğinden geliştiği bilinen konuşmayı birtakım gereksiz korku ve kaygılarla olması gerekenden daha erken bir zaman diliminde kazandırmaya ve bu yolla çocuğu konuşturmaya çalışmak hatalı bir tutumdur. Bu tür zorlamalar genellikle konuşmayı geciktirir. Çocuğun bildiği kelimeleri karıştırmaya sebep olur. Buna ilaveten çocukların sözcükleri seçme ve kullanma biçimlerine ebeveynlerin abartılı biçimde odaklanmaları, zamanla sesletim sorununa yol açar. Bu tutum engelleyici olduğu için çocukların heceleme becerisine ket vurur. Böyle ortamlarda yetişen çocuklar daha geç konuşur; üstelik konuştukları anlamsız olur (Rousseau, 2021).</p>

	<p>Konuşmanın olgunlaşmaya bağlı olduğunu hesaba katmadan çocukları konuşturmak için aceleci davranmanın en olumsuz sonucu, anlamlandırma süreçlerinde ortaya çıkar. Hem çocuklara söylenen ilk sözler hem de çocukların ilk söyledikleri aslında onların zihninde gerçekte anlamlandırılmış değildir. Çocuk zihinsel olarak hazır olmadığı için yetişkinlerin öğretmeye çalıştığı sözcüklere kendince farklı anlamlar yüklemektedir. Çocuklar diyalog sırasında doğru yanıt veriyor gibi görünebilir; ancak gerçekte yetişkinlerle çocuklar arasında doğru bir anlama gerçekleşmez. Yetişkinlerin konuşmalarına bazı düşünceler yükleyerek aktarma girişimine karşılık çocukların düşünce aktarma kaygısı taşımadan sürdürdüğü konuşmalar, iki farklı gelişim düzeyindeki bireylerin dil kullanma ihtiyaçlarını yansıtır. Bu farklılık, çocuklarla yetişkinlerin konuşmalarında yanlış anlamalara, beklenenin tersine şaşkınlık yaratan cevapların verilmesine sebep olur. Çocukların sözcükleri zihin dünyalarında anlamlandırma biçimini göz ardı eden yetişkin bakış açısı, onların yaptığı dil yanlışlarının asıl nedenidir. Bu yanlışlar zamanla düzeltilmiş olsa bile yaşamlarının sonraki dönemlerinde zihinsel gelişimlerini olumsuz yönde etkiler (Rousseau, 2021).</p>
<p>14. Müdahaleci ve dayatmacı tutumlar konuşma gelişimine zarar verir.</p>	<p>Rousseau, yetişkinlerin geleneksel kelimeleri kullanma konusunda çocukların mevcut konuşma biçimlerini değiştirmeye yönelik dayatmacı taleplerini ve ısrarcı tavırlarını şiddetle eleştirir. Bunun konuşma becerisinin doğal gelişimini engelleyeceğini savunur. Konuşmaya gereğinden fazla teşvik edilen ya da zorlanan çocukların ne iyi telaffuz etmeyi öğrenmeye ne de kendilerine söyleneni iyi kavramaya zamanları vardır. Kendi başlarına ilerlemelerine izin verildiğinde, çocuklar önce telaffuzu en kolay heceleri çalışırlar. Bu hecelere yavaş yavaş jestlerinden anlaşılabilir anlamlar verirler. Muhataplarının söylediklerini alıp kullanmak yerine kendi sözleriyle konuşmayı sürdürürler. Bunu yaptıktan sonra, muhataplarının söylediklerini anlama süreçlerinden geçirecek alırlar. Söylenenleri kullanmaya zorlanmadıkları için muhataplarınca sözcüklere ne anlam verildiğini incelemeye fırsat bulurlar. Söylenenlerin doğruluğuna inandıklarında ise bunları benimserler (Rousseau, 2021).</p>

Rousseau'nun Tablo 2'de verilen görüşlerinde; konuşmanın dinlemeye benzer biçimde çevresel faktörlerden etkilendiği, çocukların yetişkinlerden farklı bir sözcük evreni oluşturduğu, kentlilerin yapay dünyasıyla kıyaslandığında doğa yasalarıyla yetişen köylülerin daha iyi konuştuğu dile getirilmektedir. Buna ilaveten Rousseau'nun konuşmada ölçülülüğü esas aldığı, konuşmanın doğal gelişimine müdahale edilmesine ve ezberci yaklaşımlara karşı çıktığı, ebeveynlerin yanlış tutumunun kekemelik gibi dil bozukluklarına neden olduğu, etkili konuşma için vurguya, ses tonu ve şiddetine önem verdiği anlaşılmaktadır.

Çalışmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Emile'de dinleme ve konuşmaya yönelik uzun paragraflara yer veren Rousseau, okuma ve yazmaya olan olumsuz tutumu nedeniyle fazla ayrıntı vermeyi gerekli görmemiştir. Çalışmanın üçüncü alt problemi kapsamında Rousseau'nun okuma ve yazmaya yönelik ne tür düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir. Rousseau'nun oldukça aykırı olan düşünceleri Tablo 3'te sunulmaktadır:

Tablo 3

Rousseau'nun Okuma ve Yazma Öğretimi ile İlgili Görüşleri

Pedagojik İlkeler	Rousseau'nun Görüşleri
1. Okuma ve yazma gereksizdir.	Emile'de dinleme ve konuşma becerilerinin edinimine yönelik temel ilkeleri sıralayan Rousseau, okuma ve yazma eğitimini ise gereksiz görür. Emile'in ikinci kitabında, " <i>Şimdi yazıdan mı söz edeceğim? Bir eğitim kitabında böyle saçma sapan şeylerden söz ederek eğlenmekten utanırım.</i> " diyerek yazma eğitiminden söz etmeyi bile utanç verici bulur (Rousseau, 2021, s. 132). Bu nedenle Emile'de yazma becerisiyle ilgili konuşmaktan kaçınır.
2. Kitaplar bireyi köleleştirir ve mutsuz yapar.	Rousseau; Latince, Yunanca ve Fransızca öğretmenin yararsız bir meşguliyet olduğuna inanır. Bu dilleri öğrenen çocukların yaşamlarını daha sağlıklı devam ettirebildiği ve yaşadığı toplumla bağ kurabildiği sanılabilir. Halbuki böyle bir fayda gözetilerek verilen eğitimle, insanlar yalnızca başkalarının iradesine itaat etmeyi öğrenir. Gerçekte eşit biçimde yaratıldığı halde diğer insanların hüküm ve tasarrufu altına girmeye razı olur. Bu yöntem olsa olsa insanı köleleştirme aracıdır. Bu, kitaplara ve başkalarının otoritesine dayanan bir eğitimin sonucudur (Eby, 1964). Rousseau, en büyük mutsuzluk kaynağı olarak gördüğü kitapları çocukların elinden aldığını söyler. Emile'in ikinci kitabında (Rousseau, 2021) düşüncelerini şöyle sıralar: <i>Okuma çocukların belasıdır ve neredeyse ona vermeyi bildiğimiz tek uğraştır. Emile ancak on iki yaşında bir kitabın ne olduğunu bilebilecektir. Ama diyeceksiniz ki elbette en azından okumayı bilmesi gerekir. Kabul ediyorum; okuma onun için yararlı olduğunda okumayı bilmelidir; o zamana kadar okuma onun canını sıkmaktan başka bir işe yaramaz (s. 130).</i>
3. Kitaplar, çocukları doğanın dışına ittiği ve yanıltıcı olduğu için zararlıdır.	Rousseau'ya göre yetişkinler tarafından yapılan yönlendirmeci okumalar, bir çocuğun ruhunda telafisi imkânsız tahribatlar açar. Çocukluk çağından itibaren başlatılan okuma alışkanlığı, başkalarının tarihini ve yaşamını bize öğretmek bunlara ilişkin önyargıları zihnimize taşır. Kitaplardakini doğal gibi göstererek bizi doğanın dışına çıkarır. İnsanların tarih boyunca birbirini parçalamasını, vahşi hayvanlara dönüşmesini normal bir anlatı gibi gösterir. Kuşkusuz çocuğun doğal eğilimlerini dikkate alan öğretmenlerin ihtiyatlı davranarak okunacak metinleri seçmesi ve bunlardan çıkarılacak düşünceler için yol göstermesi durumunda, çocukların zihni karışıklıktan ve boş kurgulardan arınmış olur; aksi durumda kitapların aldatmacası içinde yolunu kaybeder (Rousseau, 2021).
4. Çocuk, okuma ve yazmayı kendi çabasıyla öğrenmelidir.	Rousseau, istekli olmayı öğrenmenin ön koşulu sayar. Öğrenme isteği uyandırılmadan yazı masaları, okuma kartları, kâğıt ve kitaplarla çocuk odalarının bir basımına dönüştürülmesini yanlış bulur. Okuma ve yazmayı çocuğun kendi çabasıyla öğrenebileceği birer beceri olarak tanımlar. Modern eğitimin özerklik olarak adlandırdığı yaklaşımla öğrenme sorumluluğunu çocuğa yükler. Başkasından öğrenmek, özgüvenden yoksun bıraktığı gibi çocuğu ahmaklaştırır. Zihni kitaplar tarafından idare edilen çocuklar beceriksiz olur. Bu nedenle çocuklar başkalarının yardımı olmadan okuma ve yazmayı öğrenmelidir (Rousseau, 2021).
5. Okuma ve yazma öğretiminde anne ve	Anne, baba ve öğretmenlere düşen görev zamanı geldiğinde çocukların meraklarını harekete geçirip okuma ve yazmaya isteklendirmektir. Nitekim Emile de çevresindekilerden aldığı davetiyeleri okuyarak işe

babalara düşen görev çocuğu isteklendirmektir.	başlamıştır. Kısa ve açık ifadelerin yer aldığı davetiyeleri başlangıçta okuyamaz. Bazen başkasından yardım alma düşüncesine kapılır; ancak kimseyi bulamaz. Çaba gösterir, sonunda yarım yamalak da olsa yazılanları söker. Belki yazılanları tam anlamaz; yine de çabasından vazgeçmez. Onun yazı masasına da ihtiyacı yoktur. Çünkü yazı öğretimi saçmalıktan başka bir şey değildir (Rousseau, 2021).
6. Okuyan çocuk düşünemez.	Rousseau'nun öngörüsünde Emile on yaşından önce kendi kendine okuma ve yazmayı öğrenebilecektir. Ancak on beş yaşından önce bu dil becerileri gerekli değildir. Bununla birlikte salt toplumsal yarar içeren bir okuma eğitiminin hiç verilmemesi daha doğrudur. Sonsuza dek nefret edecekse çocuğa okumayı öğretmek yararsızdır. Kitaba bağlı bir yaşam çocuklar için sıkıcıdır. Doğadan başka bir kitap, olguların dışında bir eğitim yoktur. Okuyan çocuk düşünemez. Okumayı bilse bile kendisini eğitemez. Kitaplardan öğrendiği sözcüklerle yaşamı kavrayamaz (Rousseau, 2021).
7. Robinson Crusoe ve antik çağ eserleri okunabilir.	Emile'in ikinci kitabında yalnızca bilmediğimiz şeyler anlattığını gerekçe göstererek kitaplardan nefret ettiğini vurgulayan Rousseau, Robinson Crusoe'yu bunlardan istisna tutar (Rousseau, 2021): <i>Bize mutlaka kitaplar gerektiğine göre, bunlardan biri var ki bence en üstün doğal eğitim kitabıdır. Emile'imin okuyacağı ilk kitap bu olacak, tek başına uzun süre onun tüm kitaplığını oluşturacak ve orada her zaman seçkin bir yer işgal edecektir (s. 240).</i> Robinson Crusoe'dan başka Rousseau'nun Emile'e önerdiği başka kitaplar da vardır. Emile'in dördüncü kitabında antik çağ düşünürlerinin kitaplarını yararlı bulur. Ona göre ilk kitaplar oldukları için bunlar doğaya daha yakındırlar. Yazarlarının dehaları da kendilerine aittir. Bunlar, modern çağın kötü kitaplarıyla karşılaştırıldıklarında saf edebiyatın örneğidir (Rousseau, 2021).
8. La Fontaine masalları çocukları yanılttığı için zararlıdır.	Üzerinde durulması gereken hususlardan biri Rousseau'nun (2021) ana dil ediniminde yararlı olduğu değerlendirilen masallara karşı tutumudur. O, La Fontaine masallarının çocuklar tarafından ezberlenmesini zararlı bulur. Çünkü masallar ahlak dersi verirken çocukları yanıltır. Yalana kapılıp gerçeği kaçırmalarına neden olur. Dil ve anlatımı çocuğa göre değildir. Verilmek istenen dersler karmaşık ve ölçsüzdür. Erdemden çok kötülüğe sevk edicidir. Doğası gereği gerçeği örtterek anlatır. Bu yönüyle belki yetişkinler için ders verici olabilirler. Halbuki çocuklara gerçekler olduğu gibi verilmelidir. Gerçekliği gizlenmiş anlatıların örtüsünü çocuklar kaldırma zahmetine katlanmaz.
9. Kitaplar bilimsel gelişmenin önünde bir engeldir.	Emile'de okumaya karşı olumsuz bir tutum sergileyen Rousseau, kitapları bilimsel gelişmenin önünde bir engel olarak görür. Onun bakış açısında, kitaplardan edinilen bilgiler, insanlarda bilme kanısı oluşturarak gerçekte bilmediklerini araştırmalarına engel olur. Çok okumak kendini beğenmiş bilgisizler yetiştirmekten başka bir işe yaramaz, der. Rousseau, geçmiş yüzyıllarla karşılaştırma yaparak kitap okuyanların kendi döneminde daha fazla olduğunu; ancak daha az bilgin yetiştirdiğini belirtir. Tüm Avrupa'da ve Fransa'da pek çok alanda kitaplar basıldığı halde, Avrupalıların ve Fransızların kendilerinden başka ulusları tanımadığını, bunca kitaba rağmen dünyayı bilmediklerini vurgular. Ona göre bir Parisli insanları tanıdığını sanır, oysa Paris yabancılarla dolu olduğu halde sadece Fransızları tanımaktadır (Rousseau, 2021).

Tablo 3'te görüldüğü üzere, Rousseau okuma ve yazmayı gereksiz bulur. İnsanları köleleştirdiği, bilimsel gelişmeyi engellediği, düşünme yetisini körelttiği ve mutsuzluk verdiği gerekçesiyle kitaplara da karşıdır. Robinson Crusoe ve antik çağ eserlerini bundan istisna tutar.

La Fontaine gibi masalları da çocukları yanılttığı için zararlı bulur. Okuma ve yazmayı çocuğun kendi çabasıyla öğrenebileceği beceriler olarak değerlendirerek özerk öğrenmeyi teşvik eder. Merak ve motivasyonu öğrenmenin itici gücü olarak betimler.

Çalışmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Çalışma kapsamında yanıtı aranan dördüncü alt problem, Rousseau'nun bir bireyde ideal söz varlığının ne kadar olması gerektiği ve sözcük öğretiminin nasıl gerçekleştirileceği ile ilgilidir. Bu konudaki görüşleri Tablo 4'te yer almaktadır:

Tablo 4

Rousseau'nun Sözcük Dağarcığı ve Öğretimi ile İlgili Görüşleri

Pedagojik İlkeler	Rousseau'nun Görüşleri
1. İnsanların sözcük dağarcığı sınırlı olmalıdır.	Rousseau'nun okuma ve yazma süreçlerine karşı tutumundakine benzer biçimde beklenmedik çıkarımlarından biri de kişilerin söz dağarcığıyla ilgilidir. Ona göre sözcük dağarcığının olabildiğince sınırlı olması gerekir. İnsanın söz varlığı, düşünce genişliği ve derinliği ile orantılı olmalıdır. Kişinin bildiği sözcük sayısı düşüncelerini ifade etme ihtiyacından fazlaysa ve düşünebileceğinden daha fazla konuşabiliyorsa bu, sakıncalı bir durumdur. Sözcük sayısı ile düşünce yoğunluğu arasında uyum ve tutarlık olmadığında anlam karmaşası oluşur. Köylülerle kentliler karşılaştırıldığında gereğinden fazla sözcük dağarcığının zararları daha iyi anlaşılabilir. Zira köylüler kentlilere göre sınırlı sayıdaki sözcüklerle konuşur. Ancak dar bir söz varlığıyla daha doğru düşünürler. Düşünce yoğunlukları, bildikleri sözcüklerle sınırlı olduğundan düşünceleri de daha açık ve anlaşılırdır (Rousseau, 2021).
2. Çocuklara bilmedikleri sözcükler öğretilmemelidir.	Rousseau (2021), çocuklar tarafından karşılığı bilinmeyen sözcüklerin öğretilmesini eleştirir. Emile'in ikinci kitabında sözcükleri inceleyen bir bilim yoksa bunları çocuklara öğretme biçimi de yoktur, der. Gerçek düşünceleri olmayan çocukların gerçek belleklerinin de olmadığını tekrar eder. Yalnızca duyguları saklayan, düşüncelere yer vermeyen bir belleği kabul etmez. Ona göre çocuklar erken yaşta soyut kavramları ve teorileri kavramak için gerekli bilişsel yeteneklere sahip değildir. Anlamsız işaretlerden oluşan bir yığın göstergeyi çocuklara öğretmek bilişsel bir yükten öteye geçemez. Henüz öğrenmedikleri nesnelerin isimleri çocuklar için bu türden bir yükür. Oysa ki çocuklar nesnelere birlikte onların isimlerini de öğrenirler. Bunu sabırla beklemek yerine çocuklar için tamamen anlamsız olduğu bilinen sözcükleri bilimsel bir tutummuş gibi kabul etmek, onlara oldukça tehlikeli önyargılar aşılardan öteye geçmez.
3. Çocuklara öğretilen sözcükler yaşamı kavramalarına yönelik olmalıdır.	Yararını deneyimlemeden başkasından hazır biçimde öğrendikleriyle çocuğun düşünme yeteneği yok olur. Onun için hiçbir anlam ifade etmeyen ancak belleğine kazınan tarihi olaylar, tarihi kişilikler, yer adları gibi bilgiler anlamsız, yararsız ve bunaltıcıdır. Bu yaklaşımın çocukluk çağını verimsiz kılmaktan başka bir işlevi de yoktur. Bunun yerine çocuğun yararına olan, anlamasını destekleyen, mutlu bir çocukluk geçirmesine zemin hazırlayan ve ileride yaşama tutunmak için üstleneceği görevleri hakkında bilgi sağlayan düşüncelere ağırlık verilmelidir. Bu düşünceleri karşılayan sözcükler kalıcı biçimde çocuğun zihnine yerleşmelidir ki sonraki yaşamında kendisine rehberlik etsin, davranışlarını yönlendirsinsin (Rousseau, 2021).

4. Sözcük öğretimi görme ve işitme duyuları üzerinden gerçekleşmelidir.	Görmeyi ve işitmeyi öğrenmenin en esaslı araçlarından biri olarak gören Rousseau (2021), çocuğun okumaması durumunda bile bu duyular aracılığıyla öğrenmelerini devam ettirebileceğine tereddütsüz inanır. Çünkü görülenler ve işitilenler çocuğun ilgisini çeker ve belleğinde depolanır. Esas itibarıyla gerçek kitap, içinde yaşanan çevredir ve bu çevre belleği besleyen, zenginleştiren en kusursuz uyarıcılardan biridir. İleri yaşlarda düşünme yetisi, bu bellekten yararlanarak gelişecektir. Düşünenlerin dile dökülmesi de bu süreçte öğreneceği sözcüklerle gerçekleşecektir. Rousseau'nun sözünü ettiği yöntemde bilgi kaynakları yalnızca deneyimlerdir. Deneyimleyerek öğrenen çocuklar, kullandıkları sözcüklerin anlamına da hakimdir. Zaten önemli olan bir sözcüğün kullanımını değil, o sözcüğe yüklenen anlamdır (Rousseau, 2021).
---	--

Tablo 4'te özetlenen görüşlere göre; Rousseau bilgi birikimi ve düşünce yetkinliği ile söz varlığının orantılı olması gerektiğini, çocuklara bilmedikleri sözcüklerin öğretilmemesini, öğrenmenin etkili araçları olması dolayısıyla sözcük öğretiminde görme ve işitme duyularını uyarıcı yaklaşımların tercih edilmesini, sözcük öğretiminin anlama becerisini destekleyici ve yaşama hazırlayıcı olmasını vurgulamaktadır.

Çalışmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Çalışmanın beşinci alt problemi Rousseau'nun yabancı dil öğrenimine yönelik bakış açısının Emile'deki yansımalarına yöneliktir. Buna ilişkin belirlemeleri Tablo 5'te yer almaktadır:

Tablo 5

Rousseau'nun Yabancı Dil ile İlgili Görüşleri

Pedagojik İlkeler	Rousseau'nun Görüşleri
1. Çocuk ancak bir dil öğrenebilir.	Yaşadığı dönemde eski dillere aşırı rağbet gösterilmesine tepkili olan Rousseau, bir çocuğun birden fazla dil öğrenebileceğine inanmaz. Öğrenilmesi gereken tek dilin ana dil olduğunu ifade eder (Eby, 1964). Sıra dışı zekâsı olanlar hariç, hiçbir çocuğun on iki ya da on beş yaşına kadar ana dillerinden başka yabancı bir dil öğrenemeyeceğini savunur. Ona göre iki dile sahip olabilmeleri için çocuğun farklı düşünceleri mukayese edebilir olması gerekir. Oysa çocuklar düşünceleri kıyaslayabilecek durumda değildir. Çünkü anlama konusunda yetkinleşmemişlerdir (Rousseau, 2021).
2. Her dilin özü ve şekli farklıdır.	Dil öğretimi, sözcüklerin veya sözcükleri oluşturan morphem ve fonemlerin öğretiminden ibaret değildir. Aksine bundan ayrı bir şeydir. Her dilin işaret sistemi farklıdır. İşaret sistemi değişince düşünceler de değişir. Bakış açıları dillere göre oluşur, düşünceler konuşulan dilin renginden izler taşır. İnsanlar akıl denilen ortak kaynaktan beslenebilir; ancak her dilin özü ve şekli farklıdır. Ulusların farklı karakterleri dilin ortaya çıkardığı bir sonuç olabileceği gibi dilin neden olduğu bir durum da olabilir. Dünyadaki tüm diller ait oldukları ulusların gelenek ve görenekleri arasında yaşar. Onlarla birlikte kalıcı olur ya da zamanla değişir. Ulusların sahip olduğu bu kültürel miras, çeşitli dil biçimlerinden yalnızca birini çocuğa verir. Bu dil, olgunlaşma dönemine kadar çocuğun koruyabildiği tek dildir; o da ana dilidir. Rousseau (2021) bu konudaki düşüncelerini Emile'in ikinci kitabında dile getirir: <i>Her şeyin çocuk için bin bir çeşit işareti olabilir; ne var ki her düşüncenin yalnızca bir şekli vardır, öyleyse çocuk yalnızca bir dili</i>

	<i>öğrenebilir... Beş ya da altı dil konuştuğunu sanan harika çocuklar gördüm. Onların Latince, Fransızca, İtalyanca sözcüklerle art arda Almanca konuştuklarını işittim; gerçekte beş ya da altı sözlük kullanıyorlardı; ama hep Almanca konuşuyorlardı. Kısaca çocuklara dilediğiniz kadar eşanlı sözcükler veriniz; sözcükleri değiştirirsiniz, ama dili değiştiremezsiniz; onlar ancak bir dil bileceklerdir (s. 118).</i>
3. Dil öğretimi ezberle dayanmamalıdır.	Yabancı dil öğretimine yönelik yaklaşımlar yanlış olarak bütünüyle dil bilgisi kurallarını ezberletmek üzerine inşa edilmiştir (Rousseau, 2021).
4. Ölü dillere dayalı yabancı dil öğretimi yanlıştır.	Rousseau (2021), Latince gibi ölü dilleri iyi düzeyde bilenlerin kalmadığını, bu dillerin yarım yamalak bilenler tarafından çocuklara öğretildiğini, alışılmış kullanımlarından ziyade eski kitaplarda kalan yazılı formlar üzerinden dil öğretiminin taklit yoluyla gerçekleştirildiğini, bu türden bir dil öğretimi sonucunda ortaya çıkan ürünün yabancı dilde konuşma sayılamayacağını söyler.

Rousseau'nun Tablo 5'te yer alan düşüncelerine göre olağanüstü becerisi yoksa birden fazla dilin ortalama bir çocuk tarafından öğrenilemeyeceği, öğrenilmesi gereken tek dilin ana dil olduğu, yabancı dil öğrenmenin sadece sözcük öğrenme olmadığı, aynı zamanda hedef dilin düşünce sistemini ve kültürel yapısını öğrenmeyi gerektirdiği, dil bilgisi kurallarını ezberletmeye ve taklide dayalı yabancı dil öğretiminin yanlış olduğu anlaşılmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Rousseau (2021), kendi çağının eğitim anlayışına muhalif biridir. Çocuklar için verilen eğitimin otoriter süreçler içerdiğini düşünmektedir. Ona göre eğitimciler, öğrenme süreçlerini çocukları mutsuz edecek biçimde sürdürmektedir. Bu eğitim, çocukların okuma, yazma ve ezberleme dışında farklı bir bakış açısı geliştirmelerine, gözlerinin bu türden bir eğitsel faaliyetin dışında başka bir şey görmelerine engel olmaktadır. Onun tahlillerinde sıkça tekrar ettiği gibi, çocuklar gerçek bir belleğe sahip değildir. Böyle olduğu halde eğitim felsefesi, tamamen sözel derslere dayalı ve ezberci bir disipline dayanmaktadır (Eby, 1964). Bu sitemde, dil eğitimi de bütünüyle dil bilgisi kurallarını öğretmek üzerine inşa edilmiştir. Bu durum karşısında, ana dil edenimi dâhil, Rousseau'nun birey eğitiminde kabul ettiği tek rehber doğa yasalarıdır.

Rousseau'nun Emile adlı eserinde ana dil edinimine yönelik görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada ulaşılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir:

Rousseau, Aydınlanma Çağı'nın yerleşik bakış açısıyla dillerin kökenini determinist bir yaklaşımla anlamaya çalışır. İnsanların haberleşme ihtiyacıyla birlikte dillerin ortaya çıktığını savunur. Bebeklerin konuşma öncesindeki dillerini insanlığın ortak ve doğal dili olarak tanımlar. Ona göre bu dilin temel özelliği vurgulu ve titreşimli olmasıdır. Henüz söylem düzeyinde olmadığı için iletişim sesler, jest ve mimiklerle kurulur. Ana dilin edinilmesi ve konuşulması ile birlikte insanlar sözü edilen bu doğal dili ihmal etme ve unutma eğilimindedir.

Rousseau, çocuğun gelişimini beş farklı evreye ayırır. Bu evrelerin her birinde dil öğretiminin nasıl verilmesi gerektiğini yönelik detaylar verir. Ona göre birey eğitimi doğumla başlar. İnsan işitmeye ve konuşmaya başlamadan önce yaşama hazır biçimde doğar. Bireyin ilk duyuları acı ve haza dayanır. Belleğin ve hayal gücünün henüz gelişmediği erken bebeklik döneminde çocuklar sadece duyulara sahiptir. Duygulanım durumu henüz gelişmemiştir.

Rousseau, dil eğitiminde yakından uzağa, basitten zora, somuttan soyuta ilkelerini benimser. Bebeklik döneminde, basit sözcükler aracılığıyla çocukla iletişim kurulmasını önerir. Bunların aynı zamanda modern öğretimin vazgeçilmez ilkeleri olması dikkat çekicidir. Çocukların erken yaşta soyut kavramları ve teorileri kavramak için gerekli bilişsel yeteneklere sahip olmadığını ifade eder. Pedagojik bir ilke olarak erken dönemdeki dil eğitimlerinde aceleci yaklaşımları kabul etmez. Onun dil eğitimindeki temel doktrini deneyime dayalıdır. Teorik aklın pratik akla tabi olması ister.

Rousseau'ya göre doğumla birlikte dinleme becerisi de gelişmeye başlar. Çocuklar doğar doğmaz işitmeye duyarlıdır. Çevresindeki sesleri ve basit sözcükleri duyan çocuk, bunları hem taklit eder hem de anlamlandırmaya çalışır. Dinleme ve konuşma becerileri, başta anne ve baba olmak üzere büyük ölçüde aile ve yakın çevrenin etkisiyle şekillenir. Rousseau, tüm dil davranışlarında ölçülülüğü esas alır. Konuşmada vurguya çok önem verir. İfadenin vazgeçilmez unsurları olarak açıklık ve anlaşılabilirliği sayar. Çocukların doğal dil gelişimlerine yapay müdahalelerde veya telkinlerde bulunmanın söyleyiş bozukluğuna neden olacağına inanır.

Rousseau, okuma ve yazma eğitimini gereksiz bulur. Dil bilgisi öğretimi ekseninde verilen ezberci eğitime karşı çıkar. Robinson Crusoe ve antik çağ kitapları dışında kalan tüm kitapları çocuklar için birer mutsuzluk kaynağı olarak görür. Çocukların yaratıcı becerilerini körelttiği, farklı bakış açıları kazanmalarına engel olduğu inancıyla kitaplara mesafeli yaklaşır. Okuyan çocuğun düşünemeyeceğini varsayar. İstekli olmayı öğrenmenin ön koşulu olarak kabul eder. Okuma ve yazmayı çocuğun kendi çabasıyla öğrenebileceği birer beceri olarak tanımlar. Bu bağlamda özerk öğrenmeyi savunur. On yaşından önce çocukların okuma ve yazma öğrenmesini doğru bulmaz.

Rousseau'da kitaplara duyulan bu güvensizlik, çocuk yaşamının herhangi bir aşamasıyla sınırlı değildir. Çünkü kitap çocukla eşyanın arasına girmektedir. Ayrıca çocuğun kitaplardan öğrendiği bilgiler, alıştırmaya ve kendi yargısını oluşturmanın yerini alır. Robinson Crusoe tek başına değerlidir; çünkü çocukluk dönemindeki doğal gelişimini tasvir eder (Eby, 1964).

Rousseau, söz varlığı ile düşünce derinliği arasında bir orantı olması gerektiği fikrinden hareketle insanın sözcük dağarcığının olabildiğince sınırlı olması gerektiğine inanır. Kişinin bildiği sözcük sayısının düşüncelerini ifade etme ihtiyacından fazla olmasını sakıncalı bulur. Ayrıca bir çocuğun birden fazla dil öğrenebileceğine inanmaz.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde, okuma ve yazmaya yönelik düşünceleri hariç, Rousseau'nun benimsediği yaklaşım, ana dil edinimiyle ilgili modern pedagojik kabullerle genel olarak örtüşmektedir. Çocukların zihinsel, davranışsal ve dilsel gelişimi ile ilgili yakın dönem nöropsikolojik çalışmalar (Kolb ve Fantie, 2009) Rousseau'nun muhtemelen gözlemlerine dayalı olarak çerçevesini çizdiği dil edinim süreçlerini doğrulamaktadır. Onun bebeklik dönemindeki dil gelişimini ses dili ile jest ve mimik dili olarak katmanlara ayırması da tutarlı gibi görünmektedir. Piaget'nin ağlama, babıldama ve çağıldama alt başlıklarıyla tarif ettiği agulama dönemi (Bayhan ve Artan, 2007; Yavuzer, 1998) bu katmalardaki dil davranışlarına benzemektedir. Daha çok dil öncesi dönem olarak adlandırılan bu evre (Kara, 2004) Rousseau'da konuşan çocuk çağından önceki evreye denk gelmektedir. Piaget'nin tek sözcük dönemi, telegrafik konuşma dönemi ve ilk gramer dönemi olarak tasnif ettiği gelişim aşamalarının (Cüceloğlu, 1998; Çakır, 2003) izleri de Emile'de belirgindir. Bu dönem Rousseau'nun konuşan çocuk çağı diye betimlediği evredir.

Rousseau'nun okuma ve yazmaya yönelik katı olumsuz tutumu dışında ana dil edinimi için ortaya koyduğu düşüncelerinin önemli bir kısmı pedagojik açıdan moderndir. Dil gelişimini fiziksel ve zihinsel gelişimle ilişkilendirmesi, çocuğa görelilik ilkesini gözetmesi, ilgi ve yeteneğe göre çocuğa yaklaşılmasını istemesi, somuttan soyuta, basitten zora, bilinenden bilinmeyene ve yakından uzağa ilkeleri doğrultusunda eğitimi planlaması, özerk öğrenmeyi teşvik etmesi, deneyime dayalı (öğrenen merkezli) öğretimi esas alması, ezberciliği şiddetle eleştirmesi, ölçülülüğü eğitsel bir ilke olarak benimsemesi, baskı yerine sevgi odaklı eğitimi önermesi, ilgiyi öğrenmenin tetikleyici gücü olarak betimlemesi onu modern eğitimin öncülü yapmaktadır.

Rousseau'nun çocuk gelişimini süreçsel ilkelerle değerlendirdiği Emile, eğitim tarihinin başvuru kaynakları arasındadır. Zamanın hızla aktığı dijital çağda çocukları rekabet merkezli eğitsel süreçlere zorlayan güncel yaklaşımların tersine Rousseau gerek ana dil ediniminde gerekse fiziksel, zihinsel ve duyuşsal gelişimde zamanı hızlandırmayı eleştirmiştir. Doğanın yasalarındaki gibi zamanı yavaşlatmış, eğitim süreçlerini mevsimlerin döngüsüne benzetmiştir. Bu ilkeyi ölçülülük olarak tanımlamış, her türlü ölçüsüzlüğe karşı çıkmıştır. Eğitim felsefesini çocuğa görelilik ile sevgi üzerine kurmuştur. Çalışmanın bu sonuçlarından hareketle sunulabilecek öneriler aşağıda yer almaktadır:

1. Rousseau'nun Emile adlı eserinde ana dil edinimi gibi tematik çerçeveye benzer biçimde, çocuk eğitimiyle ilgili farklı konulara yönelik derinlikli tahliller bulunmaktadır. Bu çerçevelere yönelik araştırmalar yapılabilir.

2. Emile'de çocuk eğitimi ile ilgili olarak hem öğretmenlere hem de ebeveynlere yönelik pek çok öneri bulunmaktadır. Bu nedenle okul öncesi ve ilkokul öğretmenleri başta olmak üzere erken dönem çocuklukla muhatap olanların bu eseri okumaları yararlı olacaktır.

3. Emile'de 1700'lü yılların Fransız toplumunda hâkim olan çocuk eğitimi anlayışının ayrıntılandığı görülmektedir. Bu geleneksel bakış açısının değişim sürecini ve modern eğitimin evrilme öyküsünü ortaya koymak için karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

4. Dijital dönüşümle eşzamanlı olarak değişen modern yaşamda çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının göz ardı edildiği, sevgisiz ortamlarda büyütüldüğü düşünüldüğünde; Rousseau'nun özgür, adil, yaşam eğilimli, mutlu, ölçülü gibi vasıfları olan model çocuğu herkes için ilham verici olabilir. Bu nedenle Rousseau'nun Emile'de söylediklerine kulak verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazarlar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Kaynakça/References

- Allan, D. J. (1937). Nature, education and freedom according to Jean-Jacques Rousseau. *Philosophy*, 12(46), 191-207.
- Arye, A. W. G. (2022). Rousseau and Emile: Learning language and teaching language. *Journal of Philosophy of Education*, 56, 925-938. <https://doi.org/10.1111/1467-9752.12712>
- Atagül, E. (2018). Rousseau ve dil. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi (KAREFAD)*, 6(2), 51-61.
- Bakır, K. (2007). Jean-Jacques Rousseau'nun natüralist eğitim anlayışı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 103-122.
- Bayhan, P. & Artan İ. (2007). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları
- Burkaz, V. (2014). Platon ve Rousseau'da insan doğası bağlamında eğitim. *ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 101-112.
- Cook, T. E. (1975). Rousseau: Education and politics. *The Journal of Politics*, 37(1), 108-128.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni. Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (Çev. Ed. S. Beşir Demir). Eğiten Kitap Yayınları.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi.
- Çakır, T. (2003). Çocukta dil gelişimi ve kuramsal yaklaşımlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 139-164.
- Darling, J. (1986). Child-centred, gender-centred: a criticism of progressive curriculum theory from Rousseau to Plowden. *Oxford Review of Education*, 12(1), 31-40. <https://doi.org/10.1080/0305498860120103>
- Delaney, J. (2009). *Starting with Rousseau*. Continuum International Publishing Group.
- Dobel, P. (1986). The role of language in Rousseau's political thought. *Polity*, 18(4), 638-658. <https://doi.org/10.2307/3234886>
- Durğun, S. (2020). Kamusal ve özel: Rousseau'nun eğitim anlayışı üzerinden bir değerlendirme. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 17-32.
- Eby, F. (1964). *The development of modern education*. Prentice-Hall of India Pvt. Ltd.
- Erol, T. (2021). Jean-Jacques Rousseau ve eğitim. E. Koçoğlu (Ed.), *Bilim Dünyasında Eğitim III* içinde (s. 181-202). Pegem Akademi.
- Genç, H. N. (2015). Jean-Jacques Rousseau'nun Emile'inde kadın eğitimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, 8(1), 25-34.
- Glesne, C. (2013). *Becoming qualitative researchers: an introduction (4th ed.)*. Pearson/Allyn & Bacon.
- İnce, A. (2014). İbn-i Tufeyl ve Jean Jacques Rousseau'da eğitim düşüncesi. *Usul İslam Araştırmaları*, 21(21), 67-102.
- James, D. (2011). Rousseau on needs, language and pity: The limits of 'public reason'. *European Journal of Political Theory*, 10(3), 372-393. <https://doi.org/10.1177/1474885111406390>
- Kabasakal Badamchi, D. (2016). Immanuel Kant'ın Jean Jacques Rousseau'dan çıkarsadıkları: Eğitim üzerine. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 161-180.
- Kabasakal Badamchi, D. (2017). Jean-Jacques Rousseau'nun eğitim anlayışının temelleri: Birey Emile mi, vatandaş Emile mi? *Beytulhikme An International Journal of Philosophy*, 7(1), 107-127.

- Kara, Ş. (2004). Ana dil edinimi ve erken yaşta yabancı dil öğretimi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 295-314.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kolb, B. & Fantie, B. D. (2009). Development of the child's brain and behavior. In C. R. Reynolds & E. Fletcher-Janzen (Eds.), *Handbook of clinical child neuropsychology* (pp. 19-46). Springer.
- Koops, W. (2012). Jean Jacques Rousseau, modern developmental psychology, and education. *European Journal of Developmental Psychology*, Supplement, 46-56. <https://doi.org/10.1080/17405629.2012.730996>
- Oelkers, J. (2002). Rousseau and the image of modern education. *Journal of Curriculum Studies*, 34(6), 679-698. <https://doi.org/10.1080/00220270210141936>
- Peckover, C. (2012). Realizing the natural self: Rousseau and the current system of education. *Philosophical Studies in Education*, 43, 84-94.
- Rousseau, J. J. (1991). *İtiraflar II* (Çev. R. N. Güntekin). Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Rousseau, J. J. (2009). *Emile bir çocuk büyüyor* (Haz. Ü. Akagündüz). Selis Kitaplar.
- Rousseau, J. J. (2017) *Melodi ve müziksel taklit ile ilişki içinde dillerin kökeni üstüne deneme*, (Çev. Ömer Albayrak). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Rousseau, J. J. (2021). *Emile* (Çev. Y. Avunç). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Senemoğlu, O. (2017). Locke ve Rousseau'nun insan doğası ve toplum düşüncesi. *İnsan & Toplum*, 7(1), 187-221. <http://dx.doi.org/10.12658/human.society.7.13.M0183>
- Shuffelton, A. (2017). Jean-Jacques Rousseau, the mechanised clock and children's time. *Journal of Philosophy of Education*, 51(4), 837-849.
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınevi.
- Tüfenkçi, S. & Çetin, M. (2017). Rousseau'da insan doğası ve değerler eğitimi. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(32), 487-506.
- Tütüncü, K. (2013). Demokratik ve özerk bireyin yetişmesi: Jean-Jacques Rousseau'nun Emile'inden neler öğrenebiliriz? *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 303-327.
- Wiborg, S. (2000). Political and cultural nationalism in education. The ideas of Rousseau and Herder concerning national education. *Comparative Education* (36)2, 235-243.
- Yavuzer, H. (1998). Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle çocuğunun ilk altı yılı. Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

İletişim/Correspondence

Dr. Öğr. Üyesi Teymur EROL
eroltaymur@alparslan.edu.tr
Muş Alparslan Üniversitesi